

Електронне наукове фахове видання "Державне управління: удосконалення та розвиток" включено до переліку наукових фахових видань України з питань державного управління (Наказ Міністерства освіти і науки України від 22.12.2016 № 1604)

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ
удосконалення та розвиток

Дніпровський державний
аграрно-економічний
університет

ДКС Центр
Видавництво ТОВ «ДКС-центр»

0 0 0 0 0 0 0

УДК 352:316.464

I. М. Грищенко,

к. держ. упр., докторант Національної академії державного управління при Президентові України, м. Київ

АЛГОРИТМ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ЛІДЕРСТВА В СИСТЕМІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

I. M. Gryshchenko,

PhD., doctoral of the National Academy of Public Administration under the Office of the President of Ukraine, city Kyiv

ALGORITHM DEVELOPMENT AND LEADERSHIP DEVELOPMENT IN THE LOCAL GOVERNMENT SYSTEM

В статті запропоновано авторське бачення алгоритму формування та розвитку лідерства в системі місцевого самоврядування, який передбачає, що спочатку виникає суспільно вагома ситуація, що потребує колективного вирішення. Ця ситуація згуртовує навколо себе мешканців громади, які через колективні обговорення, консультації шукають шляхи вирішення і породжують виникнення цілої низки ідей, що потребують практичної реалізації. Під час обговорення цих ідей проявляють себе особи, які за своїми особистісними чи професійними характеристиками імпонують більшості членів групи та готові взяти на себе відповідальність і колективно, взаємодіючи між собою рухатися до досягнення спільної мети з вирішення суспільно значимого питання породженого ситуацією. Таким людям група надає статус формального чи неформального лідера і вже в цьому статусі вони розпочинають процес генерування сили групи на досягнення спільно визначеної цілі. В процесі взаємодії та зворотного зв'язку відбувається підсилення мотивації і активізації громадської участі, ріст ініціативності мешканців громади і налагодження тісної взаємодії з органами місцевого самоврядування.

In the article the author's vision algorithm development and leadership development in the system of local government that provides that initially appears weighty social situation that requires a collective solution. This situation rally around a community of residents who through collective discussion, consultation and seek solutions to generate the emergence of a number of ideas that need implementation. When discussing these ideas manifest themselves person, whose personal or professional characteristics impress the majority of members and are ready to take responsibility and collectively interact with each other to move towards a common goal to address significant social issues generated by the situation. This group gives people the status of formal or

informal leader and in this capacity they begin the process of generating power to achieve jointly defined objectives. In the process of interaction and feedback is strengthening motivation and enhance public participation, the growth initiative community residents and establishing close cooperation with local authorities.

Ключові слова: *лідерство, місцеве самоврядування, взаємодія.*

Keywords: *leadership, local government, interaction.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Задекларовані Концепцією реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні системні зміни щодо забезпечення доступності, якості та професійності надання публічних послуг можуть бути успішно реалізовані лише за умови напрацювання нових підходів до формування та розвитку лідерства. Це пояснюється тим, що в умовах глобалізації нові підходи мають поєднувати в собі не лише механізми забезпечення ефективності діяльності організації, колективу, групи як соціальної мікросистеми будь-якої масштабності, а й бачення, що дасть змогу розвивати творчі, парадоксальні та ризиковані підходи до формування лідерства як нового ресурсу розвитку.

У такому контексті лідерство набуває вагомості та значимості як центральна проблема активізації професійно зайнятих людських ресурсів, оскільки посадові й виборні особи місцевого самоврядування, службовці органів місцевого самоврядування та особи, які наділені відповідними повноваженнями елементів системи місцевого самоврядування займають почесне впливове місце у соціальній структурі суспільства. Вони дотичні до влади, володіють нею, а значить, мають право об'єднувати та налаштовувати людей на виконання певних цілей і вимагати від них результатів.

Разом з розвитком українського суспільства формуються нові організаційно-управлінські форми життєдіяльності організацій, до яких неможливо застосувати класичні стилі управління, оскільки вони вже не відображають специфіку інноваційної діяльності та ефективне управління людьми. Лише впровадження лідерства, яке має високу чутливість до потреб людей, що виявляється в їх розвитку, включенні у групову роботу, в наданні їм допомоги в досягненні особистих та колективних цілей може стати ефективним засобом розвитку системи місцевого самоврядування.

Тому актуальним є запровадження в діяльність системи місцевого самоврядування лідерства і наповнення його новим змістом сутнісних характеристик.

До цих основоположних завдань розбудови системи місцевого самоврядування України на нових засадах діяльності долучилися і вітчизняні науковці. Зокрема, дана стаття безпосередньо пов'язана із науковими дослідженнями кафедри регіонального управління, місцевого самоврядування та управління містом Національної академії державного управління при Президенті України, які здійснюються у межах комплексного наукового проекту “Механізми державного управління функціональною спроможністю кадрового потенціалу органів державної влади й місцевого самоврядування в сфері організації надання якісних публічних послуг: теоретичне та методологічне їх забезпечення”.

Аналіз останніх досліджень і публікацій доводить, що серед вітчизняних науковців питаннями формування громадянського суспільства як середовища розвитку ініціативності та громадської відповідальності займалися: П.В.Ворона, В.В.Голубь, І.О.Дробот, Ю.В.Ковбасюк, А.І.Кудряченко та ін.

Водночас досліджень, які б системно проаналізували формування лідерства в системі місцевого самоврядування ще не проводилось.

Формування цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження покрокових дій необхідних для формування лідерства в системі місцевого самоврядування.

Виходячи з мети в статті вирішувалися наступні завдання:

- здійснити огляд законодавчих актів регулюючих питання активізації населення та розвитку ініціативності на рівні місцевого самоврядування;

- запропонувати алгоритм формування лідерства в системі місцевого самоврядування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розглянемо як на практиці впроваджується лідерство на місцевому рівні завдяки реалізації законів, направлених на розвиток громадянського суспільства.

Стрімкий розвиток громадянського суспільства в Україні, простимульований подіями на Майдані 2014 р., окупацією Криму та неоголошеною війною на Донбасі, сформував якісно новий прошарок небайдужого населення, яке хоче і може брати на себе відповідальність за рівень свого життя та життя оточуючих [1]. Саме ці люди є генераторами нових ідей і підходів до управління і саме вони наразі аналізують діяльність влади на всіх рівнях та запитують: чого ми хочемо від влади? Що вона має нам забезпечити?

Місцева влада повинна забезпечити: комфортне проживання на певній території, безпечне середовище, можливість продовження роду, тобто рівень соціальних стандартів, якісну освіту, можливість отримання доходів. Чим ефективніша влада, чим краще управління, тим краще задовольняються потреби громадян.

Будь-яка ефективна влада тримається на “трьох китах”: ресурсах, повноваженнях та відповідальності.

Необхідний оптимальний розподіл повноважень між рівнями влади. Обсяг ресурсів повинен відповідати повноваженням. Влада має відповідати за ефективність перед народом та за законність перед державою. Лише при наявності цих трьох складових та балансу повноважень, ресурсів та відповідальності ми отримаємо ефективну владу.

Якщо хоча б одна із складових ефективної влади відсутня або незбалансована з іншими - ми не можемо мати ефективного управління.

Відсутність відповідальності породжує зневіру громадян до влади, у тому числі і до місцевої влади. Немає зв'язку - немає розуміння. Немає розуміння - немає взаємодії. Немає взаємодії - немає ефективності. Тож маємо неефективну, громіздку та безвідповідальну владу на місцевому рівні.

Саме тому вкрай необхідний новий підхід до діяльності органів місцевого самоврядування заснований на лідерстві, який ґрунтується на глибокому, системному, логічному підході до забезпечення діяльності системи місцевого самоврядування на основі тісної взаємодії з громадськістю.

На формування якісно нових засад діяльності органів влади направлені заходи Національної Стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016-2020 роки [2], які передбачають створення сприятливих умов для розвитку різноманітних форм демократії участі, налагодження ефективної взаємодії громадськості з органами місцевого самоврядування.

Як показує досвід демократичних держав, розвиток громадянського суспільства за системної державної підтримки дає змогу залучати додаткові людські, організаційні, фінансові та технічні ресурси до вирішення питань місцевого значення, які неспроможні в силу різних обставин вирішувати органи місцевого самоврядування.

Для активізації громадської ініціативи та самоорганізації населення органи місцевого самоврядування, відповідно до Стратегії, зобов'язані затвердити у кожній територіальній громаді статут, що визначатиме, зокрема, порядки внесення місцевої ініціативи, організації громадських слухань та реалізації інших форм демократії участі. Сприятиме запровадженню на рівні органів місцевого самоврядування публічних консультацій з громадськістю, громадської експертизи їх діяльності та діяльності їх виконавчих органів, посадових осіб, комунальних підприємств, організацій та установ.

Крім цього передбачається створення ефективного механізму реалізації права громадян на звернення до органів місцевого самоврядування за електронними петиціями та встановлення конкурсних засад визначення виконавців державних, регіональних та місцевих цільових програм серед організацій громадянського суспільства та забезпечення рівних можливостей для участі у таких конкурсах. Передбачається фінансова підтримка з місцевих бюджетів організаціям громадянського суспільства, які надаватимуть соціальні послуги.

Професор з Нідерландів А.Боргрев під час відкритої дискусії на тему "Регіональний економічний розвиток через розвиток лідерства", яка відбулася за ініціативи Київської обласної державної адміністрації в серпні 2015 р. стверджував, "що зміни в громаді повинні починатися з середини. Не можна копіювати щось, потрібно виховувати себе з середини, щоб здобути щось ззовні. Необхідно виховувати своїх лідерів, щоб вони зсередини, знаючи громаду могли організувати мешканців і зробити щось для себе. Все починається з особистості - з характеру людини. Потрібно бути самим собою, а не копіювати інших".

Враховуючи, що в деяких громадах України, в силу різних обставин, вже сформувався прошарок активного та ініціативного населення, яке ефективно вирішує питання місцевого значення, можемо, на підставі емпіричних методів запропонувати алгоритм практичного формування та розвитку лідерства на рівні територіальної громади, наведений на рис.

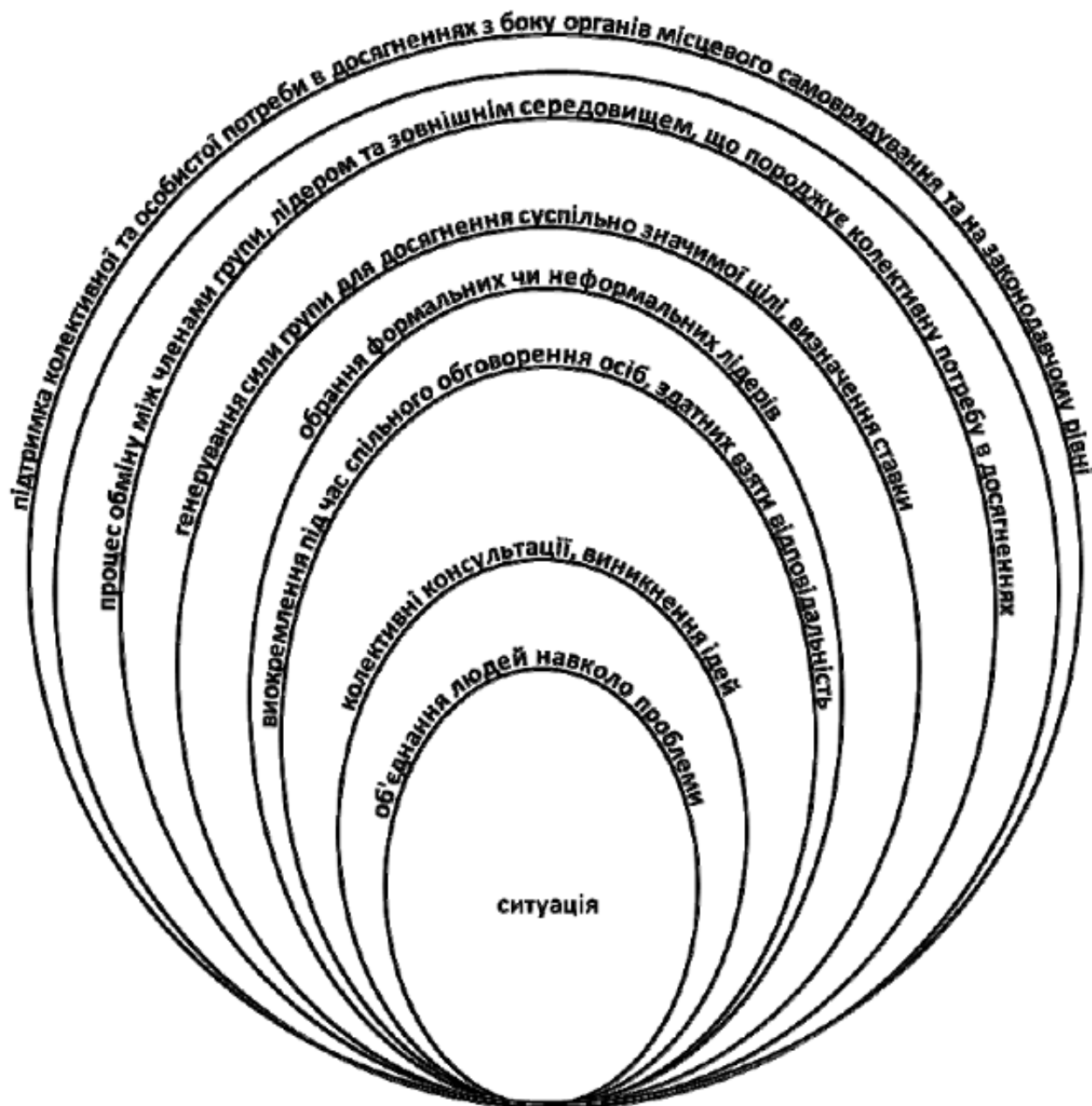

Рис. Алгоритм формування та розвитку лідерства в системі місцевого самоврядування

Алгоритм формування та розвитку лідерства в системі місцевого самоврядування вказує на те, що спочатку виникає суспільно вагома ситуація, яка потребує колективного вирішення, тобто залучення до її вирішення небайдужих людей, які зацікавлені у вирішенні даної ситуації, або за своїми ціннісними орієнтаціями не можуть стояти осторонь. Це можна описати тезою: “Виклики життя пробуджують силу, яка дремає всередині нас”.

Об'єднавшись навколо проблемної ситуації люди через колективні обговорення, консультації намагаються знайти шляхи вирішення і породжують виникнення цілої низки ідей.

Під час обговорення цих ідей проявляють себе особи, які за своїми особистісними та/чи професійними характеристиками імпонують більшості членів групи та готові взяти на себе відповідальність і колективно, взаємодіючи між собою рухатися до досягнення спільної мети з вирішення суспільно значимого питання породженого ситуацією.

Група наділяє таких людей статусом формального чи неформального лідера і вже ці лідери володіючи авторитетом та впливом повинні розпочати процес генерування сили групи на досягнення спільно визначеної цілі через свідоме прийняття кожним членом групи рішення працювати в тісній взаємодії на спільний результат і при чіткому визначенні ставки, яка повинна охоплювати соціальний, персональний та організаційний рівні та бути зрозумілою і важливою для кожного.

В процесі взаємодії та досягнення проміжних ефективних результатів на шляху до визначеної цілі відбувається процес обміну між лідером та членами групи і зовнішнім середовищем (наприклад між сільським головою і депутатським корпусом, а також мешканцями населеного пункту, які безпосередньо не приймають участі у вирішенні суспільно значимого питання, проте особисто зацікавлені в його вирішенні, тому що воно так чи інакше впливає на якість життєдіяльності в громаді). Під час зворотного зв'язку відбувається підсилення мотивації з одного боку членів

групи і лідера у правильності їх діяльності, а з другого - активізація громадської участі, ріст ініціативності мешканців громади, оскільки вони відчують, що спільними зусиллями реально можна вирішити актуальні питання життєдіяльності громади.

Таким чином ефективно вирішення суспільно значимого питання, яке вирішувалося відкрито із залученням небайдужих людей та постійно супроводжувалося зворотним зв'язком, породжує колективну та індивідуальну потребу в досягненнях та афіліації, які є проявами розвитку лідерства.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі. В статті з'ясовано перспективи розвитку системи місцевого самоврядування, які тісно пов'язані з розвитком громадянського суспільства і направлені на створення сприятливих умов для розвитку різноманітних форм демократії участі, налагодження ефективної взаємодії громадськості з органами місцевого самоврядування. Національна Стратегія сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016-2020 роки увібрала в себе кращий досвід зарубіжних країн з налагодження взаємодії та ефективної співпраці громадянського суспільства з органами влади, тому її реалізація, саме в запропонованому Указом Президента варіанті, вкрай важлива для розвитку лідерства на рівні місцевого самоврядування та активізації громадянських ініціатив взагалі.

Запропоновано авторське бачення формування лідерства в системі місцевого самоврядування через послідовні покрокові дії, взаємозв'язок і взаємовплив трьох складових лідерства: ситуації, лідера і групи осіб/ послідовників.

Список використаних джерел.

1. Грищенко І. М. Механізми забезпечення взаємодії органів державної влади з органами громадянського суспільства в країнах Центрально-Східної Європи / І. М. Грищенко // Науковий вісник Академії муніципального управління : зб. наук. пр. – К. : [б.в.], 2015. – Вип. 3/4. – С. 25–31. (Серія “Управління”).

2. Національна Стратегія сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016 - 2020 роки затверджена Указом Президента України від 26 лютого 2016 року № 68/2016

References.

1. Hryshenko, I.M. (2015), “Mechanisms to ensure cooperation of public authorities with civil society in Central and Eastern Europe”, *Scientific Bulletin of the Academy of Municipal Management : zb. nauk. pr.*, vol. 3/4, pp. 25–31.

2. Ukaz Prezidenta Ukrainy (2016), “National Strategy for Civil Society Development in Ukraine in 2016-2020 approved”, available at: <http://www.president.gov.ua/documents/682016-19805> (Accessed 26 February 2016).

Стаття надійшла до редакції 19.04.2016 р.

ТОВ "ДКС Центр"

Вгору